
Musiikkikasvatuksen kehittäminen päiväkodissa

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Lahdensivu, syksy 2014

Anna Peiponen

HÄMEENLINNA
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagoginen kasvatusta

Tekijä	Anna Peiponen	Vuosi 2014
Työn nimi	Musiikkikasvatuksen kehittäminen päiväkodissa	

TIIVISTELMÄ

Tutkimuksessa perehdyttiin pirkanmaalaisen yksityisen päiväkodin musiikkikasvatukseen. Aluksi selvitettiin, millaista musiikkikasvatusta on siellä tällä hetkellä, millaiset menetelmät sopivat heille parhaiten ja miten musiikkikasvatusta voisi vielä kehittää. Tutkimuksen tarkoituksena oli monipuolistaa päiväkodin musiikkikasvatusta tuomalla sinne käyttöön uusia musiikkikasvatuksen menetelmiä.

Taustateoriaksi valittiin musiikkikasvatukseen olennaisesti liittyviä ja huomioitavia asioita. Erilaisista lähteistä kävi ilmi, mikä on musiikkikasvatuksen merkitys lapselle sekä millaisilla erilaisilla menetelmillä sitä voidaan harjoittaa. Taustateorian avulla selvitettiin, miten lapsi reagoi musiikkiin eri ikävaiheissa. Taustateorian avulla hyödynnettiin kehityspsykologiaa. Teorialähteiden avulla saatiin selville, mitä hyvä musiikkituokio sisältää ja mitä asioita suunnittelussa pitää ottaa huomioon.

Osana tutkimusta suunniteltiin neljä musiikkituokiota, jotka kaikki koostuivat eri teemasta. Teemoiksi valittiin musiikkiliikunta, musiikkimaalaus, laululeikit ja rytmisoittimet. Tuokioiden tavoitteena oli tuoda esille erilaisia musiikkikasvatuksen menetelmiä. Tutkimuksessa käytettiin laadullisia tutkimusmenetelmiä. Aineistonhankintamenetelminä olivat haastattelu, haastattelun toteutus ja haastattelulomake.

Tutkimustuloksista käy ilmi, että musiikkikasvatuksella on positiivinen merkitys lapsen fyysiseen ja sosiaaliseen kehitykseen ja kasvuun. Tärkeimmät menetelmät tutkimuskohteena olevan päiväkodin musiikkikasvatuksessa ovat toistaminen sekä mallista oppiminen. Yhtenä musiikkikasvatuksen kehittämisideana nousi esiin niin kutsuttujen laulukorttien tekeminen ja niiden hyödyntäminen musiikkikasvatusta toteutettaessa.

Avainsanat musiikkikasvatusta, varhaiskasvatusta, päiväkotia

Sivut 22 s. + liitteet 9 s.

HÄMEENLINNA
Bachelor of Social Services
Social pedagogical education

Author	Anna Peiponen	Year 2014
Subject of Bachelor's thesis	Developing music education in a kindergarten	

ABSTRACT

The Bachelor's thesis focused on music education in a private kindergarten in Pirkanmaa area. First it was studied how music education is implemented there at the moment, what kind of methods suit them best and how the music education could be developed further. The purpose of the study was to diversify the music education of the kindergarten by introducing new music educational methods.

The theoretical background was constructed from factors relevant in music education. Different sources indicated what the effect of music education is on children and by which methods it can be practiced. The background theory was used to determine how children respond to music at different ages. Developmental psychology was used as a theoretical basis. The theoretical sources shed light on what a good music session contains and what aspects should be taken into account when planning.

As a part of thesis process, four music session were planned; each with a different theme. The themes were music movement, music painting, singing and playing and rhythm instruments. The goal of the sessions was to introduce different methods. Qualitative research methods were employed in this thesis. The research material was gathered with interviews, observation and an interview form.

The study results indicate that music education has a positive impact on the physical and social development of children. The most important methods applied in the music education of the target kindergarten were repetition and modelling. As a new means of enhancing the music education in the target kindergarten the thesis introduces so called song cards and their use in music education.

Keywords music education, early childhood education, kindergarten

Pages 22 p. + appendices 9 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	MUSIIKKIKASVATUKSEN LÄHTÖKOHTIA	2
3	VARHAISKASVATUKSEN MUSIIKKIPEDAGOGISIA LÄHESTYMIS- TAPOJA	3
4	MUSIIKKIKASVATUS ERI IKÄVAIHEISSA JA SEN VAIKUTUS TUNNE- ELÄMÄÄN	4
4.1	2-vuotiaat.....	4
4.2	3-vuotiaat.....	5
4.3	4- ja 5-vuotiaat	5
4.4	Musiikki kasvatus kehittää lapsen tunne-elämää	6
5	MUSIIKKITOIMINNAN SUUNNITTELU	7
5.1	Suunnittelun lähtökohdat.....	7
5.2	Musiikkituokion suunnittelu ja toteutus	7
6	AIEMMAT TUTKIMUKSET	9
7	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA -KYSYMYKSET	10
8	TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN KULKU.....	10
8.1	Aineistonhankintamenetelmät.....	10
8.2	Tutkimuksen kulku.....	11
8.3	Aineiston analyysimenetelmät	15
9	TULOKSET	16
9.1	Musiikkikasvatuksen merkitys päiväkodissa	16
9.2	Musiikkituokion toteuttaminen päiväkodissa	16
9.3	Musiikkikasvatuksen kehittäminen päiväkodissa	17
10	JOHTOPÄÄTÖKSET	18
11	POHDINTA.....	19
	LÄHTEET	21

Liite 1	Musiikkiliikunta
Liite 2	Laululeikit
Liite 3	Musiikkimaalaus
Liite 4	Rytmisoihtimet
Liite 5	Haastattelulomake

1 JOHDANTO

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman (Stakes 2005) mukaan taiteelliset peruskokemukset syntyvät musiikillisen, kuvallisen, tanssillisen ja draamallisen toiminnan avulla. Taidetta tekevän ja kokevan lapsen esteettisessä maailmassa on eri aistialueiden kokemusten yhdistelmiä. Taidekasvatus tukee lapsen kehittymistä yksilönä sekä ryhmän jäsenenä. Varhaislapsuudessa koetut taiteelliset kokemukset vaikuttavat myöhemmin taidemielitymksiin sekä kulttuuriseen arvostukseen.

Kasvattajan tulee mahdollistaa lapsen taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen lapsen omia valintoja kunnioittaen. Lapsella tulee olla päiväkodissa mahdollisuus maalata, piirtää, soittaa, laulaa, rakentaa, näytellä, tanssia, nikkaroida, askarrella, ommella, kuunnella tai keksiä satuja ja runoja. Varhaiskasvatusympäristön tulee olla luovaan tekemiseen innostava. Lapsella tulee olla mahdollisuus kokea taiteellisia elämyksiä sekä aikaa ja tilaa tutkia taiteellisia materiaaleja ja ideoita. Taiteesta innostunut kasvattaja luo innostavan ilmapiirin ja antaa esikuvan taiteeseen suhtautumisen tavoista. (Stakes 2005.)

Tampereen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma (Tampereen kaupunki 2007) ei juuri eroa valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta. Taidekasvatus tukee lapsen kehitystä tasapainoiseksi ja itseään ilmaisevaksi ihmiseksi. Lapsi löytää itsellensä ominaisen tavan ilmaista itseään ja omia tarpeitaan taiteellisen kokemuksen kautta. Taidekasvatuksen pääpaino on tekemisen ilossa, löytämisen riemussa sekä onnistumisen kokemisessa.

Taide on hyvin sosiaalinen kokemus lapselle, jossa jokainen kokee taiteen eri tavalla palvelen kunkin omia yksilöllisiä tarpeita. Lasta tuetaan kokeiluissa ja kehoitetaan harrastamaan luovaa työtä päivittäin. Tekeminen on lopputulosta tärkeämpää, mutta aikuisen tulee kannustaa lasta luovan prosessin jokaisessa vaiheessa. Lapset oppivat hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja itseään oman tekemisen kautta. Sen myötä onnistumisen kokemukset tukevat minäkuvan kehitystä. (Tampereen kaupunki 2007.)

Tutkimuksen lähtökohtana on oma kiinnostukseni musiikkiin. Tutkimuskohteena oleva päiväkotitoiminta vaikutti hyvältä vaihtoehdolta, sillä olin tehnyt siellä edellisen harjoittelun, ja jo silloin suunnitellut ja toteuttanut muutamaa musiikkituokion. Otin yhteyttä päiväkotiin, ja kerroin tutkimuksestani. He olivat mielissään musiikkikasvatuksen kehittämisestä, koska se ei ole henkilökunnan vahvinta aluetta.

Tutkimus on kvalitatiivinen ja pohjautuu haastatteluihin. Haastattelin päiväkodissa työskentelevää lastentarhanopettajaa, lastenhoitajaa sekä lapsia. Teoriatausta koostuu musiikkikasvatuksen lähtökohdista ja erilaisista lähestymistavoista, lapsen musiikillisesta kehittämisestä sekä musiikkitoiminnan suunnittelusta.

2 MUSIIKKIKASVATUKSEN LÄHTÖKOHTIA

Musiikilla on todettu olevan useita positiivisia vaikutuksia lapsen persoonallisuuden kasvuun sekä kehitykseen. Musiikin avulla voidaan harjoittaa erilaisia fyysisiä ja sosiaalisia taitoja. Tässä kappaleessa käsiteltyjä musiikkikasvatuksen lähtökohtia voi hyödyntää, kun tehdään vuosisuunnitelmaa. Monipuolisen musiikkikasvatuksen avulla lapsi kehittyy monella eri osa-alueella.

Lapsen ensimmäisissä vuorovaikutussuhteissa musiikki toimii lapsen minuuden rakentajana ja kiintymyssuhteiden myönteisenä vahvistajana. Musiikin liittäminen vuorovaikutukseen saattaa ennaltaehkäistä ja tasoittaa kehityksessä tapahtuvia vaihteluita sekä edistää hermoston tasapainoista kehitystä. Päivähoidossa toimivalla opettajalla on ratkaiseva merkitys lapsen musiikillisen minuuden löytymisessä ja kehittämisessä. Musiikki kuuluu olennaisesti varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen sisältöihin. Päiväkodissa arkitilanteisiin luontevasti liittyvä musiikki antaa lapselle mielihyvän ja turvallisuuden tunteen kokemuksia. (Ruokonen 2001, 120–121.)

Ruokosen mukaan (2001, 121–122) musiikinopetuksella on merkittävä kulttuurinen ja sivistyksellinen tehtävä. Suomalainen musiikkikasvatus on rakentunut länsimaisen taidemusiikin arvo- ja käsitemaailmalle unohtamatta omaa kansanmusiikkiperintöämme. Päiväkodeissa on yhä enemmän eri kulttuureista lähtöisin olevia lapsia, ja olisi suositeltavaa tutustua myös eri kulttuureiden musiikkiin. Musiikillisten elämysten myötä uudet kulttuurit voidaan kokea rikkautena ja mielenkiintoisina tutustumiskohteina. Omaan kulttuuriin liittyvä musiikkiperinne vahvistaa identiteettiä ja maailmanmusiikkia kuunnellessaan lapsi kasvaa suvaitsevaisemmaksi ja ymmärtäväisemmäksi muita kulttuureita kohtaan.

Musiikkikasvatuksen positiiviset vaikutukset voidaan liittää lapsen kokonaispersoonallisuuden kasvuun ja kehitykseen. Useiden tutkimusten mukaan musiikkikasvatuksella on positiivisia yhteyksiä lapsen yleisiin kouluvalmiuksiin, kuten keskittymiskykyyn, kielellisiin, fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin valmiuksiin. (Ruokonen 2001, 122.) Musiikki vaikuttaa ajatteluumme, tunteisiimme, muistiimme ja fysiikkaamme. Keho aistii musiikin tunto- ja kuuloaistin kautta. (Kivelä-Taskinen 2008, 51.)

Päiväkodeissa ja kouluissa musiikki ja laulu voivat sisältyä useisiin tilanteisiin. Musiikkituokiot voivat sisältää esimerkiksi liikkumista, laulamista, loruilua ja soittamista. Tuokioita suunniteltaessa on tärkeää tukea lapsen kokonaisvaltaista ilmaisu- ja kehityskautta. Yksi kaikkia ikäkausia koskeva tärkeä seikka on yhtenevät aloitukset ja lopetukset, sillä tutulla rakenteella luodaan turvallisuutta ja yhteenkuuluvuutta. Yhteinen alkulaulu on hyvä aloitus tuokiolle. Varsinaiset laulut ja leikit vaativat paljon toistoja. Innostamisen jälkeen seuraa tynnyttely, joka voisi olla esimerkiksi musiikin kuuntelu. Loppulaulu voi olla myös aina sama, mikä viestii lapselle tuokion loppumista. (Kivelä-Taskinen 2008, 61.)

3 VARHAISKASVATUKSEN LÄHESTYMISTAPOJA

MUSIIKKIPEDAGOGISIA

Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteena on tarjota lapsille musiikillisia elämyksiä, valmiuksia ja taitoja. Tavoitteena on myös antaa virikkeitä jatkuvan musiikkiharrastuksen syntymiseen. Musiikkikasvatus tukee lapsen luovuuden ja itseilmaisun sekä emotionaalisten, sosiaalisten, kognitiivisten ja motoristen taitojen kehittymistä. (Ruokonen 2010, 70; Musiikinopetus Suomessa 2007.)

Ruokosen (2010, 71) mukaan suomalaisen varhaismusiikkikasvatustoiminnan taustalla ovat vaikuttaneet erilaiset musiikkipedagogiset suuntaukset. Varhaiskasvatuksen ja päiväkotitoiminnan uranuurtaja Fröbel korosti vuonna 1844 varhaisen musiikillisen vuorovaikutuksen merkitystä. Lasten musiikkikasvatukseen kuuluu kuuntelu, laulaminen, soittaminen ja musiikkiliikunta. Kodály, Jaques-Dalcroze, Orff ja Suzuki ovat neljä keskeistä musiikkipedagogia, jotka ovat vaikuttaneet suomalaisen varhaisiän musiikkikasvatuksen kehittämiseen. Kuvioon 1 on tiivistetty musiikkikasvatuksen eheyttävät toimintatavat sekä niiden pedagogiset vaikuttajat.

Kuvio 1. Varhaisiän musiikkikasvatuksen toimintatavat ja pedagogiset vaikuttajat.

Suzuki linjaa kuuntelun musiikkikasvatuksen lähtökohdaksi. Hänen pedagogiikassaan tulee esille kuuntelun ja yhteissoiton merkitys, jossa korostetaan lapsen yksilöllistä tukemista ja kasvua kuuntelun ja musiikillisen vuorovaikutuksen kautta. (Ruokonen 2010, 71.)

Ruokosen (2010, 72) sanoo, että laulamalla opitaan musiikillinen äidinkieli. Kodály-pedagogiikassa korostetaan laulamisen ja lapselle sopivan lauluvastaston luomisen merkitystä. Lauluvastasto opitaan leikkien ja sitä harjoitellaan sykkettä ja sanarytmiä taputtaen ja melodialinjaa ilmaan piirtäen.

Liikkuminen musiikin tahtiin on luontaista pienelle lapselle. Jaques-Dalcroze on musiikkiliikunnan perustaja. Hän korostaa musiikin kokonaisvaltaista ja kehollista oppimista musiikkiliikunnan kautta. (Ruokonen 2010, 72.)

Ruokonen (2010, 72) kertoo Orffin kehittämästä lapsille sopivasta soittimistosta. Orff korostaa musiikkikasvatuksen kokonaisvaltaista prosessiluonnetta. Rytmisoittimet ja melodiasoittimet muodostavat pääosan varhaiskasvatuksen soittimiston. Orff pyrkii yhdistämään musiikkikasvatuksessa musiikin, laulaminen ja soittaminen, sekä liikkeen ja draaman.

Suomalaisen varhaisiän musiikkikasvatus on yhdistänyt edellä mainittujen musiikkipedagogien ajatuksia. Keskeistä on musiikillisen prosessin ja tekeillä oppimisen korostaminen. (Ruokonen 2010, 73.)

4 MUSIIKKIKASVATUS ERI IKÄVAIHEISSA JA SEN VAIKUTUS TUNNE-ELÄMÄÄN

Musiikkikasvatusta suunniteltaessa tulee ottaa huomioon lasten kehitystaso eri ikävaiheissa. Tässä luvussa eritellään lasten eri ikäkausien osaaminen 2-, 3- ja 4–5-vuotiailla. Viimeisessä alaotsikossa käsitellään lyhyesti musiikkikasvatuksen vaikutuksia lapsen tunne-elämään.

4.1 2-vuotiaat

2-vuotiaat osaavat jo kävellä ja juosta ja puhetta tulee taukoamatta. Lapset toistavat kaiken perässä ja yhdistelevät oppimaansa. Lapset osaavat muodostaa keskenään piirin ja jopa uskaltavat soittaa rytmisoittimia ilman apua. Lapset ymmärtävät ohjeita: he osaavat suorittaa pieniä tehtäviä, kuten hakea itse soittimet ja patjat, ja palauttaa ne paikalleen tuokion jälkeen. (Kivelä-Taskinen 2008, 72.) Musiikkiin eläytyminen vahvistuu ja lapsi ilmaisee itseään kokonaisvaltaisesti kehollaan (Häkkinen, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. 2014, 227).

Tutut leikit innostavat lapset toimimaan itsenäisesti, ja toistojen määrä on tärkeää. Kaksivuotiaan kanssa voi harjoitella parileikkejä, joissa pari vaihtuu. Pienillä lisäyksillä saadaan haastetta leikkeihin. Kaksivuotiaalla monipuoliset pihaleikit ovat kaikkein tärkeintä liikuntaa, jossa kehittyy voima, kestävyys, tasapainotaidot ja koordinaatiokyvyt. Musiikkiliikuntaleikeissä voidaan yhdistellä konttausta, ryömintää, pyörintää, hiipimistä, hyppyjä ja jalkojen tömistelyä eri rytmeillä. Lapset oppivat kaiken matkimalla, joten ohjaajan on näytettävä kaikki liikkeet edellä. (Kivelä-Taskinen 2008, 73.)

Liikkeenä koetut tehtävät voidaan siirtää soittimiin, sillä lapsi pystyy soittamaan musiikin sykkeen kanssa yhä tarkemmin. Tutuissa lauluissa osataan soittaa oikeassa kohdassakin. Soittimien ja välineiden käsittelyssä lapsen hienomotoriikka kehittyy. (Kivelä-Taskinen 2008, 72–73.) 2-vuotiaalla sosiaalinen kanssakäyminen liittyy musiikilliseen liikuntaan. (Ruokonen 2001, 125.)

4.2 3-vuotiaat

Kivelä-Taskisen (2008, 74) toteaa, että kolmevuotiaana lapset ovat kielellisesti hyvin kekseliäitä. Vaikka kaikkia sanoja ei vielä osata, assosiativinen muisti auttaa yhdistelemään ja keksimään uusia sanoja. Leikeissä keskitytään sykkeen löytymiseen, ja näissä tilanteissa kertaus on opintojen äiti. Lauluja on hyvä käydä läpi hitaasti, pitkään ja hartaasti. Kolmevuotiaat lapset alkavat olla sosiaalisempia, ja he ottavat muihin lapsiin aiempaa enemmän kontaktia.

Kolmevuotiaat matkivat edelleen kuin papukaijat, mutta liikemalleja on kertynyt niin paljon, että voidaan alkaa houkuttelemaan lasta improvisoimaan ja kehittämään omia liikkeitä esimerkiksi tarinan avulla. Erilaiset eläintarinat ovat hyviä improvisaatioharjoituksia. Lapsi voi esittää muun muassa kissaa, koiraa, karhua, pupua, kettua. On suositeltavaa rohkaista lasta löytämään omia, uusia liikkumistapoja. (Kivelä-Taskinen 2008, 75.)

Neljävuotiaaksi asti harjoitellaan liikkeistä useimmiten muotoja, tasoja, suuntia sekä liikkeen suoritustapoja ja nopeutta. Kun liikunnassa tulee hiki, lapsi maltaa keskittyä seuraaviin leikkeihin tämän ansiosta paremmin. Hippaleikkejäkin voi harjoitella, mutta lapsen hahmotuskyky vapaassa juoksussa on vielä heikko, joten törmäyksiä syntyy. (Kivelä-Taskinen 2008, 76.) 3–4 –vuotiaana lapsi osaa soittaa yksinkertaisia rytmisoittimia ja toistaa kaurirytmijä kehollaan (Häkkä, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. 2014, 227).

4.3 4- ja 5-vuotiaat

Kivelä-Taskinen (2008, 77) toteaa, että neljä- ja viisivuotiaana lapset alkavat ajoittaa liikkeitään tarkemmin, ja liikkeet muodostuvat selkeämmin syklisiksi. Juoksu ei vielä tässäkään ikävaiheessa suju musiikin tahdissa, sen sijaan laukka, varshyppely ja vuorohyppely sujuvat musiikin tahdissa. Lasten oma luovuus alkaa näkyä yhä paremmin esimerkiksi omina toteutuksina liikkeessä, soitossa ja tarinankerronnassa. Jokaiseen tuokioon voisikin sisällyttää aina osion, jossa lapset saavat itse keksiä liikkumis- tai soittotavan. Haastetta uuden oppimiseen tuo harjoitukset, joissa yhdistyy moniaistillisuus: samaan harjoitukseen yhdistetään näköä, kuuloa, tasapainoa ja koordinaatioita sisältäviä osioita.

Lapset alkavat olla sosiaalisia, ottavat huomioon toisensa ja nauttivat yhdessä leikkimisestä. Lapset jaksavat leikkiä pihaleikkejä yhdessä, ja malttavat levätä, kun uupumus tulee. Roolileikitkin tulevat mukaan kuvioihin. Lelut muodostuvat tärkeiksi asioiksi, ja lapsi saattaa viihtyä leikin parissa pitkiäkin aikoja itsekseen. Tuokioihin voisi sisältyä yksinkertaisia piirileikkejä piirissä ja ketjussa, ja samalla harjoitella muodostelmia: piiri, rivi, jono, ketju, pareittain, kolmistaan, nelistään. Helpot liikuntaleikit ja kisailut opettavat voittamaan ja häviämään, ja viestikilpailut opettavat toimimaan joukkueena. (Kivelä-Taskinen 2008, 77.)

Liikuntaleikeissä suositeltavia harjoituksia ovat erilaiset radat, joissa harjoitellaan erilaisia liikkumistapoja: käynti, juoksu, hyppelyt, esteiden alitus ja ylitys. Vapaan liikunnan lisäksi tulisi harjoitella liikkumista musiikin tahtiin, sillä se kehittää rytminkyvyn ajoitustarkkuutta, erottelukykystä, tasapainoa ja tuntoaistia. Musiikin tempo ei saa olla liian nopea, sillä hitaassa tempossa on helpompi suorittaa liikkeitä oikeassa rytmissä. Käden taitoja harjaannuttaa mm. vanteet, hernepussit ja pallot. Palloilla voidaan harjoitella esimerkiksi vierittämistä portin läpi, heittämistä vanteen läpi tai parille sekä pompotusta. (Kivelä-Taskinen 2008, 78–79.)

Kehittyneen silmä-käsi-koordinaation ja käsittelytaitojen ansiosta lapset pystyvät soittamaan jo paljon sujuvammin, ja tahdissa pysytään ja kohtuullisen hyvin. Varsinaisen sykkeen lisäksi voidaan harjoitella jo erilaisia rytmikuvioita. Sanoista ja loruista on rytmien hahmottamiseen suuri apu. Helppoja rytmisoittimia ovat muun muassa marakassit, rytmikapulat sekä erilaiset rummut. Soittimilla voidaan harjoitella soittotekniikka ja ajoitustarkkuutta. (Kivelä-Taskinen 2008, 79.)

4.4 Musiikki kasvatus kehittää lapsen tunne-elämää

Musiikin avulla voidaan ilmaista ja purkaa tunteita musiikin kuuntelun yhteydessä. Musiikin herättämistä elämyksistä on hyvä keskustella, sillä siten lapsi oppii kertomaan tunteistaan ja mielikuvistaan. Lapsia on innostettava sepittämään omia lauluja, tekemään tansseja ja keksimään keho- ja rytmisoittimilla omia säestyksiä. Laulujen osaaminen ja yksin esiintyminen vahvistavat lapsen itsetuntoa. (Ruokonen 2001, 132.)

Musiikin käyttö kasvuilmapiirin luomisessa on merkittävä, sillä se voi tarvittaessa rauhoittaa tai aktivoida lapsia. Keskeisiä asioita kasvuilmapiirin luomisessa on tunneilmaston aitous, turvallisuus, hyväksytyys ja johdonmukaisuus, jotka muodostavat perustan lapsen tunne-elämän tasapainoiselle kehitykselle. (Ruokonen 2001, 135.)

Musiikkikasvatus tukee kaikkia kehityksen osa-alueita. Se luo lapselle turvallisuutta ja läheisyyttä sekä toimii ilon lähteenä, mielihyvän tuottajana ja lohduttajana. Musiikkikasvatus kehittää lapsen kykyä toimia ryhmässä muiden lasten kanssa ja lapsen käsitystä omasta itsestään. (Häkkinen, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. 2014, 225.)

5 MUSIIKKITOIMINNAN SUUNNITTELU

Musiikkituokioiden suunnittelussa ja toteutuksessa tulee esiin pedagoginen näkökulma. Pedagogisuus selkeyttää toimintaa ja tekee siitä järjestelmällistä. Hyvin suunniteltu tuokio on jo melkein toteutettu. Pedagoginen näkökulma tekee musiikkikasvatuksesta tavoitteellisempaa ja jatkuvampaa eli musiikkikasvatuksen näkyvyys arjessa on ennalta suunniteltua.

5.1 Suunnittelun lähtökohdat

Suunnitellessaan toimintaa kasvattajan on mietittävä siihen vaikuttavia tekijöitä ennen toimintaa ja sen aikana. Etukäteen asetetut tavoitteet antavat suunnan sekä motivoivat sen toteuttajaa. Kaikkea ei pysty ottamaan huomioon huolellisessakaan suunnittelussa. Kun suunnittelusta tulee arkipäivää, ohjaaja oppii tarkistamaan tehokkaammin perusasioita, hallitsemaan paremmin oman roolinsa suunnitelman toteuttamisessa, ennakoimaan tulevan tilanteen, hyödyntämään sattumatekijöitä sekä oppimaan saamistaan kokemuksista. (Hongisto-Åberg 1997, 172–173.) Musiikkihetket kannattaa suunnitella niin, että ne eivät toistu kaavamaisen samanlaisina. Tietty rakenne helpottaa ja tehostaa kuitenkin oppimista. (Häkka, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. 2014, 228.)

Kaarina Marjanen (2009, 390–392) asettaa musiikkikasvatuksen tavoitteet viiteen eri tavoitealueeseen. 1. musiikillinen alue, 2. kognitiivinen alue, 3. sosioemotionaalinen alue, 4. psykomotorinen alue sekä 5. esteettinen alue. Nämä eri tavoitealueet tukevat toisiaan, sillä niiden avulla lähestytään samaa tavoitetta eri näkökulmista.

Inkeri Ruokosen (2001, 136) mukaan musiikkikasvatuksen suunnittelussa ja toiminnassa keskeisintä on lapsilähtöisyys. Opettajalla on oikeus ja velvollisuus suunnitella ryhmänsä lasten musiikkikasvatusta hyödyntäen lasten toiveita. Musiikkitoiminnan suunnittelu vaatii mielikuvitusta ja luovaa otetta.

5.2 Musiikkituokion suunnittelu ja toteutus

Opettaja suunnittelee tuokiot aina tietylle ryhmälle, ja siinä tulee ottaa huomioon muutamia seikkoja. Hongisto-Åberg (1993, 173) listaa neljä asiaa, jotka on hyvä ottaa huomioon suunnittelussa.

1. Lapsi ja lapsiryhmä
2. Asia ja asiakokonaisuus
3. Aikajakso
4. Opetuksen rakenne

Lasten kanssa työskennellessä pitää olla tietoinen lasten aikaisemmista kokemuksista, tiedoista ja taidoista. Toiminnan suunnittelussa lasten valmius-

tasolla sekä ikätasolla on paljon merkitystä. Mikäli jollakin lapsella tai lapsilla on erityistarpeita, tulee sekin huomioida toiminnan suunnittelussa. (Hongisto-Åberg 1993, 172–173.)

Asiakokonaisuudella tarkoitetaan muun muassa sitä, miten opetusta painotetaan. Sitä voi painottaa esimerkiksi musiikillisilla asioilla ja musiikin perustekijöillä, työtavoilla tai työkirjojen ja muun oheismateriaalin käytöllä. (Hongisto-Åberg 1993, 174.)

Aikajaksoon sisältyy päiväkohtainen tuokio ja tuntisuunnitelma, useamman päivän muodostama jakso sekä kausisuunnitelma eli kuukausi, lukukausi, useamman vuoden ajanjakso. Tietoisuus toiminnan jatkuvuudesta, loogisesta rakentumisesta ja mielekkäistä tavoitteista motivoivat musiikkitoiminnan ohjaajaa ja ovat myös onnistuneen opetuksen perusedellytyksiä. Kausisuunnittelu koostuu yhtenäisistä toimintajaksoista ja yksittäisistä musiikkituokiosta. (Hongisto-Åberg 1993, 174.)

Opetuksen rakenne liittyy yhden tuokion kulkuun. Mietitään, mikä on uuden opetettavan aineksen osuus, mitä kerrataan ja miten, palautteen toteaminen sekä asetettujen tavoitteiden saavuttamisen toteaminen. (Hongisto-Åberg 1993, 174.)

Marjasen (2009, 390–392) mukaan taitava opettaja yhdistää oppimistapah- tumassa emotionaaliset ja kognitiiviset toiminnot sekä liikkeen. Lisäksi opettaja tarvitsee tietämyksen lapsen kokonaiskehityksen ja musiikillisen kehityksen pääpiirteistä, ryhmän kehittymisen vaiheista, ryhmän merkityksestä yksittäiselle lapselle sekä ryhmän roolijaosta. Lapsiryhmässä aikuinen toimii aina johtajana, joka tuntee pelisäännöt. Opettajan ja lapsen vuorovai- kutuksen aitouden ja läheisyyden vaaliminen rakentaa samalla lapsen posi- tiivista minäkäsitystä ja itsetuntoa (Ruokonen 2001, 135).

Hongisto-Åberg (1993, 178–179) toteaa, että lapsen on saatava kokea on- nistumisen elämyksiä turvallisessa ja kannustavassa ympäristössä. Turval- lisuuden tunnetta luovat erityisesti tutut kaavat tuokion edetessä, jolloin lapsi oppii toimimaan erilaisissa tilanteissa odotetulla tavalla, mistä lapsi saa mielihyvää.

Tuokio kannattaa aloittaa ja lopettaa joka kerta samanlaisella kaavalla. Al- kulaulun avulla saadaan lapset tuntemaan tervetulleiksi. Sen avulla jokainen lapsi voidaan tervehtiä yksilöllisesti. Vastaavasti loppulaulun aikana kiite- tään tuokiosta, mikä merkitsee lapselle tuokion loppumista. Musiikkituoki- oissa pätee samat pelisäännöt kuin muissakin päiväkodin toiminnoissa, minkä ansiosta toiminta pysyy kasassa, ja jokainen lapsi pystyy halutessaan toimimaan oikein. Opettajan myönteinen palaute luo hyvää mieltä ja kan- nustaa lasta uuteen yrittämiseen. Lasta ja koko ryhmää tulee aina kehua on- nistumisesta. (Hongisto-Åberg 1993, 178.)

Ruokonen (2001, 139) toteaa, että välineiden tai tilan puute ei ole este mu- siikkikasvatuksen toteuttamiselle. Päiväkodin musiikkikasvatuksen edelly- tyksenä on innostunut ja ammattitaitoinen opettaja.

6 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Tässä luvussa esitellään muutamia aikaisempia tutkimuksia, joiden aiheena on musiikkikasvatus. Samankaltaisia tutkimuksia löytyy melko paljon. Jos tutkimuksia musiikkikasvatuksen kehittämistä on tehty paljon, voidaanko vetää johtopäätös, että musiikkikasvatus päiväkodeissa todella kaipaa uudistusta ja kehitystä.

Hieta-Koiviston (2011) aiheena Satakunnan ammattikorkeakoulussa tehdyssä opinnäytetyössään on ohjattu musiikki päiväkodissa. Tutkimuksen tavoitteena oli löytää uusia työkaluja ja ideoita päiväkodin työntekijöille musiikkikasvatuksen alueella. Toimintatutkimus sisälsi viisi erilaista musiikkituokiota 4–5-vuotiaiden lasten kanssa. Alan ammattilaiset voivat hyödyntää musiikkituokioiden suunnitelmia työssään.

Peltonen (2008) on tehnyt opinnäytetyönään päiväkotiin musiikkikasvatuskansion. Musiikkikasvatuskansio on tehty 3–5-vuotiaiden kasvattajille musiikkikasvatuksen toteuttamisen tueksi. Tavoitteena oli luoda kasvattajalle rohkeutta tarttua musiikin toiminnallisiin menetelmiin, vaikka ei kokisikaan musiikkia vahvuudekseen. Kansio on jaettu kolmeen osioon, joissa on valmiita esimerkkejä musiikkikasvatustoiminnan tueksi eri ikäluokille sekä niihin liittyvät laulut ja laululeikit nuotteineen.

Mäkinen (2012) oli selvittänyt Vaasan ammattikorkeakoulussa tehdyssä opinnäytetyössään miten päiväkodit hyödyntävät musiikkia ja näkevätkö ne musiikin tärkeänä osana varhaiskasvatusta. Tutkimustulosten mukaan musiikki on osa päiväkodin arkea, mutta sille ei kuitenkaan anneta erityistä painoarvoa. Kaikki kyselyyn vastanneet päiväkodit pitivät musiikkia kuitenkin tärkeänä, ja osa käytti sitä hyväkseen monipuolisesti, esimerkiksi opetustilanteissa, lepohetkissä, ryhmäytymis- ja kokoontumistilanteissa ja rauhoittumistilanteissa.

7 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA -KYSYMYKSET

Opinnäytetyön tutkimustehtävänä oli kehittää erään pirkanmaalaisen yksityisen päiväkodin musiikkikasvatusta. Tässä raportissa päiväkodista käytetään nimeä Tutkimuspäiväkoti. Puitteet musiikkikasvatukselle ovat hyvät, sillä päiväkodista löytyy piano ja paljon erilaisia rytmisoittimia. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten erilaiset musiikkikasvatuksen menetelmät soveltuvat Tutkimuspäiväkotiin.

Päiväkotiin suunniteltiin ja toteutettiin neljä erilaista musiikkituokiota, joiden tarkoituksena on antaa työkaluja ja ideoita henkilökunnalle musiikkikasvatuksen kehittämiseen. Tuokioista pyrittiin tekemään mahdollisimman monipuolisia ja antoisia sekä lapsille että aikuisille.

Tutkimustehtävään paneuduttiin seuraavien tutkimuskysymysten kautta:

- Mitkä asiat ovat musiikkituokion toteutuksen kannalta tärkeitä Tutkimuspäiväkodissa?
- Miten musiikkikasvatusta voidaan kehittää Tutkimuspäiväkodissa?

8 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN KULKU

Tässä luvussa käsitellään aineistonhankintamenetelmiä, raportoidaan tutkimuksen kulku sekä kuvataan tutkimusaineiston analyysimenetelmät.

8.1 Aineistonhankintamenetelmät

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten erilaiset musiikkikasvatuksen menetelmät sopivat Tutkimuspäiväkotiin ja miten musiikkikasvatusta voisi kehittää päiväkodissa. Aineistonhankintamenetelminä käytetään havainnointia, haastattelua ja haastattelulomaketta. Tutkimus toteutetaan laadullisella tutkimusmenetelmällä.

Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa tarkastellaan ihmisten välistä ja sosiaalista merkitysten maailmaa. Laadullisen tutkimuksen avulla voidaan tutkia kokemuksiin ja käsityksiin liittyviä merkityksiä. Laadullisen tutkimusmenetelmän tavoitteena ei ole totuuden löytäminen tutkittavasta asiasta, vaan paremminkin arvoitusten ratkaiseminen. (Vilka 2005.)

Lapsia havainnoitiin kaikkien neljän tuokion aikana. Havainnoinnin avulla pyrittiin selvittämään, mistä musiikkikasvatuksen alueista ja menetelmistä lapset pitävät ja mistä eivät. Heidän reaktioita seurattiin eri leikkien ja laulujen aikana ja kirjattiin ne ylös tuokion loputtua. Havainnoinnin avulla saadut tulokset kertovat, mitä ihmiset tekevät ja miltä asiat näyttävät eikä sitä, mitä ihmiset sanovat. Havainnointiin voidaan yhdistää esimerkiksi teema-haastattelu, jolloin saadaan vastauksia myös miksi-kysymyksiin. Tavanomainen tapa havainnoida ihmisen toimintaa on osallistuva havainnointi. Tutkimusaineiston keräämismetodina osallistuva havainnointi on toimiva,

kun tutkittavasta yhteisöstä on ennestään vähän tietoa tai tieto ilmenee hiltajaisena tietona. (Vilka 2005.)

Jokaisen tuokion jälkeen kaikkia tuokioon osallistuneita lapsia haastateltiin kysymällä, mistä he tuokiossa pitivät ja mistä eivät. Jokaisen lapsen vastaus kirjattiin ylös. Kaikkien tuokioiden jälkeen tuokioon osallistuneelta kasvatatajalta kysyttiin palautetta ja kommenttia menetelmien toimivuudesta ja soveltuvuudesta kyseiselle lapsiryhmälle. Kommentit kirjattiin muistiin. Tutkimuksen toiminnallisen osuuden jälkeen lastentarhanopettajaa ja lastenhoitajaa haastateltiin teemahaastattelun keinoin.

Haastattelun etuna muihin tiedonkeruumenetelmiin verrattuna on se, että siinä voidaan säädellä aineiston keruuta joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla. Haastattelutilanteessa on myös mahdollisuus tehdä tarvittaessa tarkentavia lisäkysymyksiä. Haastateltavalla on mahdollisuus tuoda esille itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. Haastattelun luotettavuutta saattaa heikentää se, että haastattelussa on taipumus vastata sosiaalisesti suotavasti. Haastateltava haluaa esiintyä esimerkiksi hyvänä kansalaisena. Teemahaastattelussa on tyypillistä, että haastattelun aihepiirit eli teemat ovat tiedossa, mutta kysymysten järjestys ja tarkka muoto puuttuvat. (Liite 5). (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2002, 191–196.)

8.2 Tutkimuksen kulku

Tutkimusprosessi aloitettiin vierailemalla päiväkodissa ja selvittämällä työelämälähtöisesti heidän toiveitaan musiikkituokioiden sisällöstä. Tutkimuksessa haluttiin ensisijaisesti kehittää musiikkikasvatusta päiväkodin toiveiden mukaisesti. Tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa neljä musiikkituokiota, joissa kaikissa on eri teema. Suoritin syventävän harjoittelun samassa päiväkodissa, jolloin toin esille musiikillisia taitojani päiväkodin arjessa. Sen takia oli luonnollista jatkaa musiikkiaiheesta samassa päiväkodissa. Heti aluksi lasten vanhemmille toimitettiin tutkimuslupalomake, jossa kysyttiin, saako heidän lapsensa osallistua musiikkituokioihin ja sitä kautta osallistua tutkimukseen. Kaikilta vanhemmilta saatiin myönteinen vastaus, mikä mahdollisti kaikkien lasten osallistumisen tuokioihin.

Alkuselvitysten jälkeen prosessia jatkettiin musiikkituokioiden suunnittelulla. Tavoitteena oli suunnitella lapsille ja aikuisille mielenkiintoisia ja monipuolisia tuokioita neljän eri teeman ympärille. Teemoiksi valittiin musiikkiliikunta, laululeikit, musiikkimaalaus sekä rytmisoittimet. Musiikkikasvatuksen, kuten kaiken kasvatuksen, tulee olla aina tavoitteellista, joten jokaisella suunnitellulla tuokiolla olivat omat tavoitteensa. Toteuttamiseen etsittiin vinkkejä internetistä ja erilaisista kirjoista. Etukäteen sovittiin, minkä ikäisille mikäkin tuokio pidetään, joten se pystyttiin ottamaan jo suunnittelussa huomioon. Tavoitteena oli suunnitella johdonmukainen ja selkeä kokonaisuus. Tuokioon suunniteltiin aina myös varalle ohjelmaa, jos jokin leikki tai toiminta ei sujuisikaan suunnitellusti tai aikaa jäisi paljon käyttämättä. Jokaisessa tuokiossa oli sama alku- ja loppulaulu. Se viestittää lapsille tuokion alkamisesta ja loppumisesta.

Kun tuokiot oli suunniteltu hyviksi kokonaisuuksiksi, oli toteuttamisen aika. Kaikki tuokiot toteutettiin viikon sisällä aamuisin aina samaan aikaan noin 30–45 minuutin ajan. Tuokioihin osallistui 4–8 lasta riippuen teemasta. Kaikki tuokiot on sovellettavissa 2–5-vuotiaille lapsille. Neljä tuokiota suunniteltiin hieman eri-ikäisille lapsille, jotta mahdollisimman moni hoitolapsi pystyi osallistumaan tuokioihin.

Ensimmäinen tuokio oli musiikkiliikunta. Päiväkodilla on mahdollisuus käyttää läheisen vanhainkodin liikuntasalia, joten mahdollisuudet toteutukselle olivat valtavat. Tuokio koostui erilaisista liikuntaleikeistä, joihin sisältyi juoksemista, marssimista, pyörimistä, venyttelemistä (Liite 1). Tuokioon osallistui kuusi 4–5-vuotiasta lasta. Tuokioon oli valittu helppoja sekä hieman vaikeampia koordinaatioleikkejä. Valinnat olivat onnistuneita ja juuri sopivan haastavia 4–5-vuotiaille lapsille.

Toisen tuokion teema oli laulaminen ja laululeikit. Tuokioon osallistui 2–3-vuotiaita lapsia. Tuokioon oli valittu sekä tuttuja että tuntemattomia laululeikkejä (Liite 2). Tutuissa leikeissä lapset olivat innolla mukana, mutta vieraisissa leikeissä he seurasivat ja yrittivät päästä mukaan. Uusien laulujen ja leikkien oppiminen vaatii paljon toistoja. Laululeikkituokio toteutettiin aika lailla lasten ehdoilla. Laululeikit oli valittu etukäteen, mutta jos lapset pitivät siitä paljon, laulu laulettiin monta kertaa peräkkäin. Yksi lapsi ehdotti myös oma-aloitteisesti laululeikkiä, jota lapset olivat harjoitelleet joulujuhlaa varten. Myös lapsen ehdottama laulu laulettiin ja leikittiin lapsivetoisesti.

Kolmannen tuokion teemana oli musiikkimaalaus (Liite 3). Tuokioon osallistui neljä 4–6-vuotiasta lasta. Musiikkimaalauksen ajaksi taustalle laitettiin soimaan klassista musiikkia, jossa on voima- ja nopeusvaihteluita. Musiikin tulee olla mahdollisimman moniulotteista ja vaihtelevaa, jotta siihen on helppo reagoida. Musiikiksi valittiin Pjotr Tšaikovskin Joutsenlampi -teoksen erilaisia osia. Lapsille annettiin vesivärit ja pensselit sekä A3-koiset paperit. Ennen maalauksen aloittamista lasten kanssa kerrattiin vesivärien ja pensselin käyttö. Ohjeeksi annettiin, että koko paperia pitää hyödyntää. Lapsia pyydettiin kuuntelemaan musiikkia ja piirtämään, mitä musiikki tuo mieleen. Välillä mainittiin, että nyt soi voimakas/surullinen/iloinen/hiljainen musiikki. Lapset eivät malttaneet olla hiljaa koko tuokion aikaa, vaan alkoivat vertailemaan toistensa piirustuksia. Tuokion loppuksi jokainen sai vuorollaan kertoa, mitä musiikki oli tuonut mieleen ja mitä oli maalannut paperille. Alla olevassa kuvassa (Kuva 1) näkyy musiikkimaalauksen tuotokset.

Kuva 1. Musiikkimaalauksen tuotokset.

Neljännän ja viimeisen tuokion teemana olivat rytmisoittimet (Liite 4). Tuokioon osallistui kahdeksan 2–5-vuotiasta lasta. Päiväkodissa on paljon erilaisia rytmisoittimia, joita haluttiin hyödyntää yhdessä tuokiossa. Soittimina tuokiossa olivat muun muassa rytmikapulat, putkipenaali, kehärumpu, tamburiini, kulkuset ja triangeli. Tuokioon päätettiin ottaa kantele mukaan, jota tutkija soitti tuokion alussa. Tavoitteena oli hyödyntää kaikkia soittimia tuokiossa. Aluksi käytiin läpi kaikkien soittimien nimet sekä harjoiteltiin niiden soittamista. Tuokioon oli valittu erilaisia lauluja, joissa jokainen sai soittaa mukana. Joka laulussa jokainen sai soittaa eri soitinta. Joissakin lauluissa kaikki soittivat samaa rytmiä, toisissa jokainen soitti vuorotellen, miten halusi.

Jokainen tuokio aloitettiin samalla alkulaululla, jota säestettiin kantelella ja vastaavasti kaikki tuokiot lopetettiin aina samaan loppulauluun. Jokaisen tuokion jälkeen lapsia haastateltiin kysymällä mikä tuokiossa oli kivointa. Lasten haastattelussa oli omat haasteensa, sillä he eivät välttämättä enää muistaneet mitä viimeisen puolen tunnin aikana oli leikitty tai laulettu. Siitä syystä haastattelu koitui osin johdatteluksi, eivätkä vastaukset olleet täysin lasten omasta suusta. Lasten kommentit kirjoitettiin muistiin jokaisen tuokion jälkeen. Jokaisen tuokion loputtua lastentarhanopettajalta tai hoitajalta kysyttiin, mikä onnistui ja missä olisi kehitettävää. Kommenttien avulla saatiin käsitys siitä, millaiset menetelmät lasten kanssa toimivat.

Tuokioiden jälkeen tarkoituksena oli haastatella lastentarhanopettajaa ja lastenhoitajaa, mutta aikataulut eivät kohdanneet päiväkodin henkilöstön ja tutkijan kiireellisistä aikatauluista johtuen. Kysymykset päätettiin lähettää sähköpostitse, jolloin he voivat vastata, kun on aikaa. Sen takia yhtenä aineistonhankintamenetelmänä on myös kyselylomake. Kyselylomake koostuu kysymyksistä, joita olisi esitetty haastattelussa. Lomakkeessa on kolme teemaa: toteuttaminen, lasten kokemus sekä kehittäminen.

Kyselylomakkeen haittana pidetään sitä, ettei ole mahdollista varmistua, miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet kysymyksiin. Jää myös epäselväksi, miten onnistuneesti vastaajat ovat ymmärtäneet kysymysten tarkoituserän. Kyselylomaketta laadittaessa selvyys on tärkeintä. On tärkeää saada laadittua kysymyksiä, jotka kaikki ymmärtävät samalla tavalla. Lyhyitä kysymyksiä on helpompi ymmärtää kuin pitkiä kysymyksiä. Vastaukset ovat selkeimpiä, kun yhdessä kysymyksessä kysytään vain yhtä asiaa kerrallaan. Kysymyksissä on syytä välttää ammattikieltä, sillä kaikki eivät välttämättä ymmärrä, ja voivat jättää sen takia vastaamatta kysymykseen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2002, 191–196.)

Lastentarhanopettajan ja lastenhoitajan vastaukset saatiin sähköpostitse, mutta he olivat vastanneet kysymyksiin yhdessä. Tarkoituksena oli saada kahden ihmisen näkökulma esille, mutta haastateltavia ei haluttu häiritä enää, vaan päätettiin tyytyä yhteen vastauslomakkeeseen.

8.3 Aineiston analyysimenetelmät

Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin teemoittelua. Teemoja eli keskeisiä aiheita muodostetaan usein aineistolähtöisesti etsimällä tekstistä yhdistäviä seikkoja. Teemoittelua käytetään esimerkiksi teemahaastatteluai-
neiston analysoimisessa. Kun aineistoa järjestellään teemojen mukaan, jokaisen teeman alle kootaan kustakin haastattelusta ne kohdat, joissa puhutaan kyseessä olevasta teemasta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.)

Tutkimusraportissa esitetään yleensä teemojen käsittelyn yhteydessä sitaatteja. Aineistosta lainattavien sitaattien tehtävänä on antaa havainnollisia esimerkkejä. Sitaattien käyttämisessä on kuitenkin oltava kriittinen ja miettiä jokaisen sitaatin kohdalla, onko se varmasti tarpeellinen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.)

Haastattelulomake oli jo valmiiksi jaettu teemoihin (Liite 5), mikä helpotti sekä vastaajaa että tutkijaa hahmottamaan paremmin kokonaisuuden. Se helpotti vastaajaa ja tutkijaa siinäkin mielessä, että kysymyksissä ja vastauksissa ei ole niin paljon toistoa. Aineiston analysoimisen aloitettiin etsimällä vastauksia tutkimuskysymyksiin. Vastauksista kerättiin osat, joissa oli selkeä vastaus kysytyyn kysymykseen. Joidenkin vastauksien välillä oli toistoa, joten kaikki samankaltaiset yhdisteltiin samaan nippuun.

Teemoittelun jälkeen eri teemojen sisällä muodostettiin järkeviä kokonaisuuksia, joiden avulla saatiin muodostettua selkeät tulokset tutkimukselle. Analysointi sujui melko helposti, sillä vastaukset olivat selkeitä ja ymmärrettäviä. Analysointia helpotti myös aineiston pieni määrä. Havainnoinnin avulla saadut tulokset vastasivat lähes täysin haastattelusta saamia tuloksia. Lasten kommentteista vedettiin muutaman johtopäätös, mutta en pidä heidän vastauksiaan kovin luotettavina, sillä heitä jouduttiin johdattelemaan paljon ennen kuin he kertoivat omia ajatuksiaan tuokiosta. Haastattelussa kävi kuitenkin ilmi, mistä tuokiosta ja lauluista lapset olivat jälkeinpäin puhuneet eli mitä oli jäänyt parhaiten mieleen.

9 TULOKSET

Tässä luvussa avataan tutkimuksessa esiin tulleita tuloksia. Tulokset ovat jaettu kolmen eri otsikon alle, jotka ovat musiikkikasvatuksen merkitys päiväkodissa, musiikkituokion toteuttaminen päiväkodissa ja musiikkikasvatuksen kehittäminen päiväkodissa.

9.1 Musiikkikasvatuksen merkitys päiväkodissa

Taustateorian sekä empiirisen tutkimuksen mukaan musiikkikasvatusta päiväkodissa voidaan pitää yleisesti tärkeänä lapsen sosiaalisen ja fyysisen kehityksen kannalta. Lapset oppivat huomioimaan toisia lapsia sekä odottamaan omaa vuoroaan.

Päiväkodin henkilöstön mukaan (haastattelu 5.2.2014) rytmintaju, silmän- ja käden koordinaatio, kehonhallinta sekä äänen hallinta (hiljaa ja voimakkaasti laulaminen) kehittyvät musiikkikasvatuksen välityksellä. Laulut ja laululeikit kehittävät lasten rytmitajua, luovuutta, kehonhallintaa sekä kielellistä kehitystä.

Musiikkituokioiden aikana lasten keskittyminen kehittyy: lapsen täytyy istua paikallaan sekä kuunnella ohjeita ja toimia niiden mukaisesti. (Päiväkodin henkilöstön haastattelu 5.2.2014.)

Ruokosen (2001, 12) mukaan musiikkituokioissa pyritään lasten positiivisiin kokemuksiin, mutta joskus ne saattavat aiheuttaa lapselle myös negatiivisia kokemuksia. Onnistumisen ja epäonnistumisen kokemukset vaikuttavat lapsen mielialaan, itsetuntoon sekä minäkäsitykseen. Opettajan onkin tärkeää muistaa kehua lapsia heidän onnistuessaan, sillä kehumisella on suora vaikutus lapsen itsetuntoon. Lapset eivät saa kokea, että heiltä vaaditaan liikaa, sillä musiikkituokion tarkoituksena on tuottaa kaikille osallistujille mielihyvää. Lastentarhanopettajan mukaan lähes kaikki Tutkimuspäiväkodin lapset pitävät musiikkituokioista. Osa seuraa mielellään sivusta ja osa osallistuu innokkaasti toimintaan.

9.2 Musiikkituokion toteuttaminen päiväkodissa

Toteutin Tutkimuspäiväkodissa neljä erilaista musiikkituokiota. Teemoina niissä oli musiikkiliikunta, laululeikit, musiikkimaalaus sekä rytmisoittimet.

Lastentarhanopettajan ja lastenhoitajan mukaan (haastattelu 5.2.2014) kaikki musiikkituokiot olivat lasten mieleen, mutta erityisesti he pitivät laululeikeistä ja soittamisesta ja puhuivat niistä vielä myöhemminkin ja toivoivat, että soitettaisiin soittimilla useammin.

Tutkimuspäiväkodissa tärkeimmät menetelmät musiikkikasvatuksessa ovat toistaminen ja mallista oppiminen. Uusia lauluja opetellaan niin, että aikuinen laulaa ensin, ja sitten lapset perässä pienissä pätkissä.

Musiikkituokion pituus riippuu lasten iästä. 1–3-vuotiaille sopiva kesto tuokiolle on 15–30 minuuttia. 4–6-vuotiaille maksimipituus tuokion kestolle on 45 minuuttia. Jos kaikille lapsille pidetään yhteinen musiikkituokio, sen kesto on 20–30 minuuttia. Musiikkituokion rakenne koostuu alkulaulusta, tutuista lauluista ja laululeikeistä. Tuokiossa on maksimissaan yksi uusi laulu kerrallaan. Tuokiota lopetetaan loppulauluun. Lasten mielipidettä pidetään tärkeänä. Tuokioissa lauletaan myös lauluja, joita lapset toivovat. Tuokion yksinkertaisuus on varteenotettava huomio, sillä pienet lapset pitävät toiminnasta, joka on johdonmukaista ja hyvin suunniteltua.

Tutkimuspäiväkodissa järjestetään musiikkikasvatusta 1–4 kertaa viikossa riippuen muusta ohjelmasta. Musiikkituokioiden lisäksi musiikkikasvatusta tapahtuu aamupiirin ja liikuntatuokioiden yhteydessä. Liikuntatuokiossa liikutaan aina musiikin soidessa taustalla.

Lasten mielestä tuokioissa oli hauskinda toiminnallisuus. Tutut leikit olivat mielekkäämpiä kuin uudet leikit.

9.3 Musiikkikasvatuksen kehittäminen päiväkodissa

Tutkimuspäiväkodin musiikkikasvatusta voisi kehittää monipuolistamalla tuokioiden sisältöä. Musiikkituokio voi sisältää muutakin kuin vain lauluja ja leikkejä. Lapset toivoivat enemmän soittimilla soittamista ja aikuiset innostuivat lisäämään musiikkikasvatuksessa musiikkimaalausta.

Lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja (haastattelu 5.2.2014) pitivät yhtenä kehitysideana niin kutsuttujen laulukorttien tekemistä.

Voisimme esimerkiksi kirjata lauluja ylös korteille tms., jolloin ne olisi helposti saatavilla ja laulutuokioita olisi helpompi toteuttaa ilman sen suurempia suunnitelmia.

Korteille kirjoitettaisiin laulujen sanoja valmiiksi, jolloin musiikkituokion pitämiseksi ei olisi minkäänlaista kynnystä. Suunnittelemiseen ei myöskään tarvitsisi käyttää niin paljon aikaa, kunhan aina vaihtelee lauluja ja leikkejä eri tuokioiden kesken.

Kumpikaan haastateltavista ei koe, että musiikkituokioita pitäisi lisätä viikkorytmiin. Nykyinen määrä 1–4 kertaa viikossa tuntuu sopivalta. Haastattelussa kysyttiin myös, mitkä asiat on havaittu hyviksi musiikkikasvatuksen toteuttamisessa. Yhtenä esimerkkinä nousi esiin lasten mielipiteiden kuunteleminen. Lapsilta pyritään ottamaan toiveita vastaan mahdollisimman paljon. Toinen hyväksi havaittu asia toteuttamisen kannalta oli toistot uusia lauluja ja leikkejä opeteltaessa sekä tuokioiden yksinkertaisuus.

Tuokioni toimi lastentarhanopettajalle ja lastenhoitajalle muistinvirkistykseenä siitä, että musiikkikasvatusta voi tuottaa monin eri keinoin. Samoin he

oppivat muutamia uusia lauluja ja leikkejä, joita sanoivat hyödyntävänsä myöhemmin. Henkilökunnan mielestä Tutkimuspäiväkodissa on tällä hetkellä sopivasti musiikkikasvatusta, eikä sitä ole tarvetta vähentää eikä lisätä.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimustulokset kertovat, että musiikkikasvatuksen merkitys pienellä lapsella on suuri lapsen fyysisen ja sosiaalisen kehittymisen kannalta. Erityisesti lapset pitivät laululeikeistä ja soittamisesta ja puhuivat niistä vielä myöhemminkin. Tutkimuspäiväkodissa tärkeimmät menetelmät musiikkikasvatuksessa ovat toistaminen ja mallista oppiminen. Myös Kivelä-Taskinen (2008, 72) mainitsee, että toistojen määrä on tärkeää.

Tutkimuspäiväkodin musiikkikasvatusta voisi kehittää monipuolistamalla tuokioiden sisältöä. Yhtenä kehitysideana mietittiin niin kutsuttujen laulukorttien tekemistä, jolloin tuokion ohjaamisen kynnys laskisi eikä suunnitteluun menisi niin paljon aikaa.

Musiikkikasvatuksen merkitys lapsen sosiaalisessa ja fyysisessä kehityksessä on suuri. Musiikkikasvatuksen avulla lapsi oppii toimimaan ryhmässä, odottamaan omaa vuoroaan sekä olemaan vuorovaikutuksessa kanssatovereiden kesken. Varhaiskasvatuksessa painottuu musiikin kokemus yhdessä toisten lasten kanssa. (Häkkä, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. 2014, 225). Useiden tutkimusten mukaan musiikkikasvatuksella on positiivisia yhteyksiä lapsen yleisiin kouluvalmiuksiin, kuten keskittymiskykyyn, kielellisiin, fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin valmiuksiin (Ruokonen 2001, 122). Musiikkikasvatuksella on myös merkittävä vaikutus lapsen kokonaispersoonallisuuden kasvuun ja kehitykseen sekä tunne-elämän kehittymiseen.

Taidekasvatus päiväkodissa on tärkeää, sillä sen avulla lapsi pääsee toteuttamaan itseään. Toisille lapsille kuvataide on luonnollisempi muoto ja toisille musiikki on mukavampi tapa ilmaista itseään. Molempiin taiteen lajeihin pitää saada ohjausta päiväkodissa. Tampereen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa (2007) kehoitetaan, että varhaiskasvatustyöympäristön tulee olla luovaan tekemiseen innostava. Lapsella tulee olla mahdollisuus kokea taiteellisia elämyksiä sekä aikaa ja tilaa tutkia taiteellisia materiaaleja ja ideoita.

Musiikkituokion suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ottaa monia asioita huomioon. Lasten kanssa työskenneltäessä pitää olla tietoinen lasten aikaisemmista kokemuksista, tiedoista ja taidoista. Toiminnan suunnittelussa lasten valmiustasolla ja ikätasolla on paljon merkitystä (Hongisto-Åberg 1993, 172–173). Tärkeimmät seikat musiikkituokion toteuttamisessa Tutkimuspäiväkodissa ovat toistojen määrä sekä mallista oppiminen. Kivelä-Taskinen (2008, 61) toteaa myös, että laulut ja leikit vaativat paljon toistoja. Myös lapsilähtöisyys on tärkeä huomio musiikkikasvatuksessa.

Musiikkituokion pituus on riippuvainen lasten iästä. Pienemmille sopiva pituus on 15–30 minuuttia, isommille maksimissaan 45 minuuttia. Hyvän mu-

siikkituokion rakenne koostuu joka kerta samasta alku- ja loppulaulusta, tuista lauluista ja leikeistä sekä yhdestä uudesta laulusta. Musiikkituokioiden tarkoitus on tuottaa kaikille lapsille positiivisia kokemuksia. Sitä voi pitää tärkeimpänä tavoitteena musiikkituokiota suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Tärkeimmäksi kehitysideaksi nostaisin musiikkituokioiden monipuolistamisen. Kivelä-Taskisen (2008, 61) mukaan musiikkituokioiden sisältöä esimerkiksi liikkumista, laulamista, loruilua ja soittamista. Itse lisäisin listaan myös kuuntelun, musiikkimaalauksen sekä tanssimisen. Sekä lapset että aikuiset nauttivat tuokiosta sitä enemmän mitä monipuolisista ne ovat. Lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja ehdottivat toiseksi kehitysideaksi laulujen kirjaamisen ylös korteille, jolloin ne olisivat helposti saatavilla, ja musiikkituokiota olisi helpompi toteuttaa ilman sen suurempia suunnitelmia ja valmisteluja. Tällainen menetelmä saattaisi monipuolistaa musiikkituokiota, jos joka kerta opettaja ja hoitaja ottaisivat eri lauluja ja leikkejä mukaan tuokioon.

Pitämäni musiikkituokioiden olivat hyvä muistinvirkistys henkilökunnalle. He oppivat myös joitakin uusia lauluja ja leikkejä, joita voivat myös myöhemmin toteuttaa. Päätavoitteeni oli kuitenkin erilaisten menetelmien esittely, joiden avulla päiväkodin musiikkikasvatusta voi monipuolistaa. Mielestäni onnistuin tavoitteessani hyvin.

11 POHDINTA

Tutkimuksen validiteetilla eli tutkimuksen pätevyydellä ja luotettavuudella tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä selvittää sitä, mitä sillä on tarkoitus selvittää (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2002, 213). Tutkimukseni on validi, sillä käyttämäni tutkimusmenetelmä antoi vastaukset tutkimuskysymyksiini. Sain selville, millainen musiikkikasvatus on parasta Tutkimuspäiväkodin henkilöstölle ja lapsille ja miten sitä voisi vielä kehittää.

Tutkimuksen luotettavuudessa on myös epäkohtia. Lasten haastattelut toteutuivat osin johdattelun kautta, koska he eivät välttämättä enää tuokion jälkeen muistaneet, mitä hetki sitten oli tehty. Samoin haastattelusta olisi saanut enemmän irti, jos olisin pystynyt haastattelemaan lastenhoitajaa ja opettajaa erikseen ja kasvotusten. Myös haastattelukysymyksiin vastaaminen kirjallisesti olisi tuonut laajemman näkökulman, jos työntekijät olisivat lähettäneet minulle omat vastauksensa erikseen.

Reliaabelius eli toistettavuus tarkoittaa sitä, voiko joku toinen toistamalla tutkimukseni päätyä samoihin tuloksiin (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2002, 213). Tutkimukseni pystyy toistamaan kuka tahansa, mutta jotkin asiat saattavat muuttua eri henkilön suorittaessa tutkimusta eri ajankohtana. Vaikka liitteenä löytyvät tuokioiden sisällöt, ei niitä voi kuitenkaan toteuttaa täsmälleen samalla tavalla; muun muassa lapset ovat kasvaneet tai muuttaneet. Teoriassa tutkimuksen toistaminen on kuitenkin mahdollista.

Tuloksista nousi esiin yksi selkeä jatkotutkimusidea: Laulukorttien tekeminen ja käyttöönotto. Olisi mielenkiintoista jatkaa tätä tutkimusta kehittelemällä kortteihin lauluja, loruja ja leikkejä, joita voisi toteuttaa erilaisin menetelmin. Muutaman kuukauden päästä käyttöönotosta selvitettäisiin, miten kortit käytännössä toimivat.

Tutkimustuloksista käy ilmi, että musiikkikasvatuksella on positiivinen vaikutus lapsen fyysiseen ja sosiaaliseen kehitykseen ja kasvuun. Tärkeimmät menetelmät Tutkimuspäiväkodin musiikkikasvatuksessa ovat toistaminen, mallista oppiminen sekä tuokioiden yksinkertaisuus. Musiikkikasvatuksen kehittämisideoina nousi esiin monipuolistaminen, jota voisi edistää niin kutsuttujen laulukorteilla ja niiden hyödyntämisellä musiikkikasvatusta toteutettaessa.

Kokonaisuudessaan tutkimus meni hyvin, ja olen tyytyväinen tutkimusprosessin etenemiseen. Seuraavaa tutkimusta varten olen oppinut paljon asioita, joita pitää huomioida luodakseen eheän ja asiantuntevan tutkimuksen.

LÄHTEET

- Hieta-Koivisto, H. 2011. Ohjattu musiikki päiväkodissa. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2002. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hongisto-Åberg, M. ym. 2003. Musiikki varhaiskasvatuksessa. Hip Hoi, Musisoi! Tampere: Fazer Musiikki Oy.
- Häkki, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. (toim.). 2014. Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Porvoo: Edita.
- Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. 2001. Taiteen ja leikin lumous. Helsinki: Finn Lectura.
- Kivelä-Taskinen, E. 2008. Rytmikylvyn Pikku-kuplat. Espoo: Kultanuotti.
- Marjanen, K. 2009. Musiikkitoiminnan suunnittelu varhaisiän musiikkitoiminnan näkökulmasta. Teoksessa Louhivuori, J. (toim.) Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Helsinki: FiSME ry. s. 389–401.
- Musiikinopetus Suomessa. Varhaisiän musiikkikasvatus. 2007. Viitattu 24.10.2013.
http://www.musiikinopetus.fi/fi/jarjestelma/varhaisian_musiikkikasvatus
- Mäkinen, J. 2012. Musiikki päiväkodissa. Vaasan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Peltonen, M. 2008. Musiikkikasvatuskansio 3–5-vuotiaiden varhaiskasvatuksessa päiväkodissa. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Opinnäytetyö.
- Ruokonen, I. 2010. Lapsen musiikillinen maailma. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus. s. 122–135.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 18.12.2013.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html
- Tampereen kaupunki. 2007. Tampereen varhaiskasvatussuunnitelma. Hyvinvointipalvelujen julkaisuja 2/2007. Tampere: Hyvinvointipalvelut/Päivähoito.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes – Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi

HAASTATTELUT

Lastentarhanopettaja. 2014. Tutkimuspäiväkotä. Haastattelu 5.2.2014.

Lastenhoitaja. 2014. Tutkimuspäiväkotä. Haastattelu 5.2.2014.

Musiikkiliikunta 9.12.13

1. Juokseminen yhden kappaleen ajan.

Tavoite: Energian purkaminen, virittäytyminen tuokioon.

2. Istutaan piirissä, jokainen saa kertoa nimen ja lempilaulunsa

Alkulauluna: Maija on tullut leikkimään, leikkimään, leikkimään. Maija on tullut leikkimään, ter-
vetuloa!

Tavoite: Jokaisen lapsen huomiointi. Tuokion aloitus alkulaululla.

3. Tinasotilas

Marssitaan ryhdikkäästi rummun säestyksellä. Rummutuksen taottua jäädään tiukasti siihen
asentoon ja yritetään säilyttää tasapaino.

Tavoite: Rytmin kuunteleminen, tasapainon harjoittelu.

4. Jäätyminen

Liikutaan musiikin soidessa sovitulla tavalla: kävellen juosten, hypellen jne. Musiikin lakattua
jäädään paikoilleen.

Tavoite: Erialaisten liikkumistyylien harjoittelu, musiikkiin keskittyminen, koordinaatiokyky, ta-
sapaino

5. Karhu nukkuu

"Karhu nukkuu, karhu nukkuu talvipesässensä.

Ei ole vaaraa kellään näin sitä leikitellään.

Karhu nukkuu, karhu nukkuu, eipäs nukukaan!"

Tavoite: Tuttu leikki pitää lasten mielenkiinnon yllä.

6. Seuraa johtajaa

Osallistujista valitaan yksi johtaja, joka on jonon ensimmäisenä. Johtaja lähtee kävelemään ja
jonossa muut leikkijät seuraavat. Leikkijät matkivat johtajaa kaikessa, taputti hän sitten käsi-
ään, pomppi, juoksi tms. Johtajaksi pääsevät kaikki leikkijät vuorollaan.

Musiikkikasvatuksen kehittäminen päiväkodissa

Tavoite: Lapsen luovuuden ja kekseliäisyyden kehittäminen.

7. Pikkukoira

Pikkukoira laulaa hau hau hau, venyttelee kaulaa hau hau hau.

Pikkukoira laulaa hau hau hau, venyttelee kaulaa hau hau hau.

Iso koira laulaa HAU HAU HAU, venyttelee kaulaa HAU HAU HAU.

Iso koira laulaa HAU HAU HAU, venyttelee kaulaa HAU HAU HAU.

Pikkukoira kulkee eteenpäin, pikkukoira kulkee taaksepäin.

Pikkukoira pyörii ympäri, pikkukoira hyppii hassusti.

Iso koira kulkee eteenpäin,

iso koira kulkee taaksepäin.

Iso koira pyörii ympäri, iso koira hyppii hassusti.

Pikkukoira kuopii maata näin, pikkukoira nyökkää ymmärtäin.

Pikkukoiran häntä heilahtaa, pikkukoira maahan kellahtaa.

Iso koira kuopii maata näin, iso koira nyökkää ymmärtäin.

Iso koiran häntä heilahtaa, iso koira maahan kellahtaa.

Tavoite: Rauhoittuminen vauhdikkaiden leikkien jälkeen.

8. Loppurentoutus

Perhosen siivet

Musiikkina: Mozart Andante

Tavoite: Lasten rentoutuminen, rauhoittuminen, musiikin sekä tarinan kuuntelu.

9. Loppulaulu

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän kumarran, niiaan, vilkutan,

pian taas yhdessä lauletaan.

Tralla-la-la-laa..

Tavoite: Loppulaulu lopettaa tuokion.

Laulaminen, laululeikit 10.12.13

1. Alkulaulu: Maija on tullut leikkimään, leikkimään, leikkimään. Maija on tullut leikkimään, tervetuloa!

Tavoite: Alkulaululla aloitetaan tuokio, jokaisen lapsen huomioiminen.

2. Jumppaa Ukko- Nooan nuotilla

Kädet ylös, kädet alas, kädet sivuille. Sitten kädet korviin, sitten kädet varpasiin. Kädet ylös, kädet alas, kädet sivuille.

Tavoite: Alkulämmittely, koordinaatiokyvyn kehittäminen.

3. Pikkuiset kultakalat

"Pikkuiset kultakalat lammessa ui,
Pikkuinen kalaäiti huolestui,
uikaa, uikaa jos osaatte,
ja ne uivat ja uivat sen uskotte."

"Hop hop döpädöpä hop hop HUI!
Hop hop döpädöpä hop hop HUI!
Hop hop döpädöpä hop hop HUI!
Ja ne uivat ja uivat sen uskotte."

Tavoite: Tuttu laulu pitää lasten mielenkiinnon huipussaan.

4. Värilaulu

"Kenellä on päällä jotain punaista,
kenellä on päällä jotain punaista,
sen on vuoro pomppia, kell' on jotain punaista,
jotain punaista."

Pyöriä, taputtaa, tömistää, marssia, keinua

Tavoite: Värien muistelu, koordinaatiokyky, jokaisen lapsen huomioiminen.

5. Leijonan metsästys

1. Esilaulaja: Leijonaa mä metsästän. *Muut:* Leijonaa mä metsästän.

Esilaulaja: Tahdon saada suuren. *Muut:* Tahdon saada suuren.

Esilaulaja: Enkä pelkää ollenkaan. *Muut:* Enkä pelkää ollenkaan.

Esilaulaja (lausuu): Edessä on ruohikko. *Muut:* Edessä on ruohikko.

Esilaulaja: Tiheä, viiltävä ruohikko. *Muut:* Tiheä, viiltävä ruohikko.

Esilaulaja (laulaa): Sitä ei voi ylittää. *Muut:* Sitä ei voi ylittää.

Esilaulaja: Sitä ei voi alittaa. *Muut:* Sitä ei voi alittaa.

Esilaulaja: Sitä ei voi kiertää. *Muut:* Sitä ei voi kiertää.

Esilaulaja: Täytyy mennä lävitse. *Muut:* Täytyy mennä lävitse.

Kaikki (matkivat suulla ruohikon ääntä ja työntävät käsillä ruohoa sivuun):

Viuh, viuh, viuh, viuh, viuh, viuh, viuh, viuh.

2. Leijonaa mä metsästän.

Tahdon saada suuren.

Enkä pelkää ollenkaan.

Edessä on suo.

Märkä, upottava suo.

Sitä ei voi ylittää.

Sitä ei voi alittaa.

Sitä ei voi kiertää.

Täytyy mennä lävitse.

Kaikki (tekevät suulla inhottavia, lätiseviä ääniä):

Slurp, slurp, slurp, slurp, slurp, slurp, slurp, slurp.

3. Leijonaa mä metsästän jne.

Edessä on joki.

Kylmä, syvä joki.

Sitä ei voi ylittää jne.

Täytyy mennä siltaa myöten.

Kaikki (tömistävät jaloilla):

Tömps, tömps, tömps, tömps.

4. Leijonaa mä metsästän...

Edessä on vuori.

Vuoressa on luola.

Sitä ei voi ylittää...

Täytyy mennä luolaan.

Luolassa on pimeää.

Luolassa on kylmä.

Jotain pehmoista.

Jotain karvaista.

liiik, leijona! (Kaikki juoksevat tömistäen pakoon.)

Esilaulaja: Ovi auki! *Muut:* Ovi auki.

Esilaulaja: Ovi kiinni! *Muut:* Ovi kiinni.

Esilaulaja: Vihdoinkin kotona. *Muut:* Vihdoinkin kotona.

Tavoite: Perinteinen laululeikki, joka saa kaikki lapset innostumaan, intensiivisyys ohjaajan ja lapsen välillä.

6. Viisi pientä ankkaa

Viisi pientä ankkaa lähti leikkimään, vuorten taakse kauas pois. Äiti ankka sanoi, että KVAAK KVAAK KVAAK, mutta vain neljä ankkaa tuli takaisin. Jne.

Neljä pientä ankkaa....

Kolme pientä ankkaa...

Kaksi pientä ankkaa...

Yksi pieni ankka... mutta yhtään pientä ankkaa ei tullut takaisin.

Mutta silloin nousi lammikosta suuren suuri isäankka, joka sanoi suurella äänellä, että VAAK! Ja silloin kaikki ankat tuli takaisin.

Tavoite: Tuttu laulu ja leikki, koordinaatio.

7. Loppulaulu

Suljen ihanan soittorasian..

Tavoite: Loppulaulu lopettaa tuokion.

Musiikkimaalaus, kuunteleminen 11.12.13

Taustalle laitetaan soimaan klassista musiikkia, jossa on voima- ja nopeusvaihteluita. Musiikin tulee olla mahdollisimman moniulotteista ja vaihtelevaa, jotta siihen on helpompi reagoida.

Lapsille annetaan vesivärit ja pensselit ja A3-kokoiset paperit. Tarkoituksena on hyödyntää koko paperia. Aluksi muistellaan miten vesivärejä ja pensseliä käytetään.

Kun musiikki alkaa soida, lapset alkavat maalaamaan sitä, mitä musiikki tuo mieleen. Taide voi olla esittävää tai abstraktia.

Musiikki: Tšaikovski, Joutsenlampi

Tavoite: Lapset kuuntelevat musiikin eri sävyjä, ja maalaavat paperille kuulemansa mukaan esim. surullisen musiikin aikana surullisia värejä ja iloisen musiikin aikana iloisia värejä. Tärkeässä osassa on siis kuuntelun harjoittaminen.

Soittimet 13.12.13

1. Alkulaulu

Maija on tullut leikkimään, leikkimään, leikkimään. Maija on tullut leikkimään, tervetuloa! (kantele)

Tavoite: Tuokion aloituslaulu, kanteleen esittely.

2. Karhuperhe

Taa-aa, taa-aa, isäkarhu tallustaa, (rumpu)
taa taa taa taa, äitkarhu tassuttaa, (putkipenaali)
ti-ti-ti-ti-ti-ti-ti kuuluu metsän poluilta, (kapulat)
ti-ti-ti-ti-ti-ti-ti, pikkukarhun tassuista.

Tavoite: Tutustuminen erilaisiin rytmisoittimiin ja niiden soittaminen. Jokainen saa soittaa omassa rytmissä.

3. Rati riti ralla

Rati riti ralla tuli talvi halla. Kuuraparta tuiskutukka, lumiviitta harmaasukka. Rati riti ralla sellainen on halla. Rati riti ralla. Sellainen on halla. (kapulat)

Tavoite: Kaikki soittavat rytmissä samaan aikaan.

4. Tonttujen jouluyö

Soihdut sammuu, kaikki väki nukkuu, väki nukkuu.
Ötten varjoon talon touhu hukkuu, touhu hukkuu.
Tip-tap, tip-tap, tipe-tipe, tip-tap, tip, tip, tap!

Tonttunjoukko silloin varpahillaan, varpahillaan
varovasti hiipii alta sillan, alta sillan.
Tip-tap, tip-tap, tipe-tipe, tip-tap, tip, tip, tap!

Jouluruokaa tarjoo kunnan väki, kunnan väki,
raoistansa sen jo tonttu näki, tonttu näki.
Tip-tap, tip-tap, tipe-tipe, tip-tap, tip, tip, tap!

Pöydän päälle veitikkaiset rientää, veitikkaiset
syövät paistia ja juovat lientä, juovat lientä.
Tip-tap, tip-tap, tipe-tipe, tip-tap, tip, tip, tap!

Herkkua on siinä monenlaista, monenlaista.

Kuiske kuuluu: "Miltä ruoka maistaa, ruoka maistaa?"

Tip-tap, tip-tap, tipe-tipe, tip-tap, tip, tip, tap!

Sitten leikitellään kuusen alla, kuusen alla

kunnes koittaa päivä taivahalla, taivahalla.

Tip-tap, tip-tap, tipe-tipe, tip-tap, tip, tip, tap!

Tavoite: Edellisessä tuokiossa yksi lapsi toivoi tätä laululeikkiä. Toteutin toiveen tässä tuokiossa. Soittamisen harjoittelua.

5. Pukki ovella kolkuttaa

Pukki ovella kolkuttaa, tokko hän sisään tulla saa.

Tervetuloa pukki vaan, kanssamme piiriä tanssimaan. (kulkuset, putkipenaali, kapulat)

Tavoite: Harjoitellaan soittamaan samassa rytmissä.

6. Sataa vettä, sataa lunta

Sataa vettä, sataa lunta. Sataa pieniä rakeita.

Kukas käski tyttöjen ottaa poikien taskusta makeita? (kapulat)

Tavoite: Vuorotellaan soittamista: ensin tytöt, sitten pojat.

7. A ram sam sam

A ram sam sam, a ram sam sam, kudi kudi kudi kudi kudi ram sam sam. Me tässä, me tässä, kudi kudi kudi kudi kudi ram sam sam.

Tavoite: Hyödynnetään kehon omia rytmisoittimia, koordinaatiokyvyn kehittäminen, nopeutetaan tahtia joka säkeistössä.

8. Loppulaulu

Tavoite: Loppulaulu lopettaa tuokion ja rauhoittaa innostuneet lapset.

Haastattelulomake

1. Toteuttaminen

Mikä musiikkituokioiden teemoista (musiikkiliikunta, laululeikit, musiikkimaalaus, soittaminen) oli lapsille mielenkiintoisin? Miksi?

Ovatko lapset puhuneet tuokioista myöhemmin?

Millainen rakenne ja kesto musiikkituokiossa pitäisi olla?

Saitteko uusia ideoita ja menetelmiä käyttöönnne tuokioiden ansiosta? Millaisia?

Kuinka usein järjestätte päiväkodissa musiikkikasvatusta? Kuuluuko sen suunnittelu vuosisuunnitelman yhteyteen?

Järjestättekö mielellänne päiväkodissa musiikkikasvatusta? Miksi?

Millaisia tavoitteita asetatte musiikkikasvatukselle päiväkodissanne?

Millaiset musiikkikasvatuksen menetelmät ovat toimivia päiväkodissanne? (esim. tuokioiden teemat, menetelmät)

2. Lasten kokemus

Millainen vaikutus päiväkodin musiikkikasvatuksella on lapsen sosiaaliseen ja fyysiseen kehitykseen?

Millaisia positiivisia vaikutuksia musiikkikasvatuksella on lapselle? Entä negatiivisia?

Pitävätkö kaikki lapset musiikkituokioista? Miten kokevat? Perustele.

3. Kehittäminen

Miten voisitte kehittää päiväkodin musiikkikasvatusta?

Mikä on havaittu hyväksi musiikkikasvatuksen toteuttamisessa?

Koetteko musiikkikasvatuksen hyödylliseksi ja tärkeäksi päiväkodissa? Miksi?

Pitäisikö musiikkikasvatusta olla enemmän päiväkodissa?